

CAMP DE TARRAGONA

3. L'AUTOORGANITZACIÓ FEMINISTA

L'ASSOCIACIÓ
DRETS SEXUALS
I REPRODUCTIUS

CAMP DE TARRAGONA

MATRIMONIO
IGUAL A
HOMOPROVITUD

ABOLICIÓ LLEIS
DISCRIMINATORIES

AMNISTIA PER LA
DONA

ORDINADORA DE GRUPS
DE DONES

ADULTER

CAMP DE TARRAGONA

Durant els anys 70, el moviment feminista de la segona onada al Camp de Tarragona va néixer amb força, impulsat per un context de canvi social i polític derivat de la Transició democràtica. La dictadura franquista havia sotmès les dones a un model de societat profundament patriarcal, però amb la fi del règim i l'obertura progressiva de l'espai públic a noves formes d'activisme, el feminisme va començar a articular-se com un moviment reivindicatiu al territori.

La creació del **Moviment de Dones de Tarragona** va ser una de les primeres iniciatives d'autoorganització feminista, sorgida durant el tar-do-franquisme. Impulsat pel PSUC, aquest moviment es va presentar com un espai plural i obert, integrant dones de diferents sensibilitats polítiques i socials. La seva finalitat era unir forces en la lluita pels drets de les dones i, per aquest motiu, va ser clau en l'agitació feminista del Camp de Tarragona, mitjançant xerrades, col·loquis i campanyes de sensibilització als barris.

Una fita significativa en aquesta primera fase del moviment va ser la **creació del Bloc Femi-**

nista de Tarragona el 1974¹, que tot i no formalitzar-se oficialment fins al 1979, va jugar un paper destacat en l'organització de les dones i en la visibilització de les seves reivindicacions. El Bloc Feminista es va estructurar com una organització pluralista i assembleària, amb un enfocament clarament anticapitalista i de lluita pels drets sexuals i reproductius. Les seves demandes incloïen l'avortament lliure i gratuït, el dret al propi cos, una maternitat lliure i desitjada, la creació de centres de planificació familiar, la lluita contra les agressions a les dones per aconseguir l'obertura d'una casa d'acollida i el dret a una educació no sexista.

Les **Primeres Jornades Catalanes de la Dona, celebrades el 1976** al paranimf de la Universitat de Barcelona, van ser un esdeveniment clau per a l'autoorganització feminista a nivell català i tarragoní. Aquestes jornades van servir com a punt de trobada per a centenars de dones de tota Catalunya i van representar un espai de debat i reflexió sobre les necessitats i problemàtiques específiques de les dones. Les activistes ta-

1 La creació va ser impulsada per les activistes del Moviment de Dones de Tarragona

Jaci Molins

Era important que el plaer també fos considerat un dret per les dones i no només per als homes. (...) Els moviments feministes ens van ajudar a entendre que el plaer femení i la sexualitat no eren temes que s'havien de deixar de banda"

Fotografia de l'arxiu gràfic de la revista Canigó (Fons Xavier Dalfó i Hors).

Foto: Jesús Ciscar

rragonines van participar activament, fet que va reforçar la seva xarxa de contactes i va ajudar a consolidar el moviment feminista local. A partir d'aquest moment, les activistes van començar a articular millor les seves demandes i a organitzar accions més coordinades amb els feminismes d'arreu de Catalunya.

En aquestes jornades es van treure unes **conclusions comunes** -dret a l'avortament lliure i gratuït, dret a l'anticoncepció, dret a l'educació sexual, derogació del delictes de perillositat social, amnistia per a les dones empresonades, llei del divorci, etc.-, que marcarien les reivindicacions futures dels feminismes a Catalunya.

En aquest context, va començar a emergir un canvi de paradigma en l'àmbit dels drets sexuals i reproductius, tal com recorda Jaci Molins: *"Durant els anys 70, vam començar a fer xerrades sobre anticonceptius i planificació familiar des d'una perspectiva feminista en barris de Tarragona. Va ser un moment clau per començar a parlar obertament de sexualitat i educar les dones sobre les seves opcions. (...) Era important que el plaer*

també fos considerat un dret per les dones i no només per als homes. (...) Els moviments feministes ens van ajudar a entendre que el plaer femení i la sexualitat no eren temes que s'havien de deixar de banda" ²

Un altre factor destacat, arran de les primeres jornades catalanes de la dona, va ser la **creació de l'Associació Catalana de la Dona (ACD), que va obrir una delegació a Tarragona el 1977**. L'ACD tenia com a objectiu proporcionar assistència i formació a les dones, especialment aquelles de barris obrers, on les condicions de vida eren més dures. A través de les vocalies de dones dels barris, es van crear espais per compartir experiències i oferir suport en temes com la salut sexual, els mètodes anticonceptius i la planificació familiar, aspectes que fins aleshores havien estat tabú

² Entrevista a Jaci Molins

Vam enviar milers de firmes, li vam buscar advocat, l'acompanyàvem a les sessions judicials, va ser un cas de mobilització feminista que va tenir molt de ressò. A través d'aquests casos la gent pot prendre consciència”

en la societat franquista. L'ACD pretenia aglutinar forces a la vegueria, coordinant-se amb associacions com: **Unió de Dones de Reus**³, **Bloc Feminista i l'Associació de Dones Separades a Tarragona**, entre d'altres. Les seves intervencions a la ràdio –**Tarragona Ràdio**- van ser fonamentals per transmetre les idees feministes a tota la població. Tal com expressa Berta Ramos: “Fèiem difusió de les idees feministes i de la nostra activitat en un programa de tarda, que era quan tenia més audiència, perquè després hi havia el *Consultorio de la Señora Francis*. Tota l'audiència, que ja no era tan reaccionària, ens escoltava.”⁴ Un dels casos amb més repercussió va ser el suport de l'ACD al cas de Maria Bernat, de la Selva del Camp, que volia aconseguir l'anul·lació matrimonial i l'Església no li concedia. Com expressa Berta Ramos: “Vam enviar milers de firmes, li vam buscar advocat, l'acompanyàvem a les sessions judicials, va ser un cas de mobilització feminista que va tenir molt de ressò. A través d'aquests casos la gent pot prendre consciència”⁵. Tanmateix, la tasca de sensibilització i divulgació dels drets de

les dones va topat amb resistències conservadores. Un exemple d'això va ser el dia en què van decidir parlar obertament sobre el dret a l'avortament en un dels programes que feien a la **ràdio**, per donar suport a les campanyes que s'estaven duent a terme en aquells anys. L'endemà, la ràdio els hi va comunicar que no podrien continuar amb el programa.

L'ACD va tenir un pes significatiu a la vegueria del Camp de Tarragona durant aquests anys, però a finals dels anys 70, a causa diverses crisis internes, l'associació va anar perdent progressivament vitalitat i intensitat en les seves activitats, fins arribar a la seva desaparició.

En paral·lel, la **Coordinadora Feminista de Barcelona** va sorgir com una plataforma de coordinació entre diferents grups feministes de Cata-

3 La Unió de Dones de Reus havia estat creada l'any 1967 per un grup de mestresses de casa, amb l'objectiu de trencar la rutina diària.

4 i 5 Cites de la Berta Ramos, extreta de: Ferré, Meritzell. (2014). *Pensament i acció del moviment feminista a Catalunya durant la transició. (1975-1985)*. Publicacions de la Universitat Rovira i Virgili; Departament d'Història i Història de l'Art.

Fotografia actual de les fundadores del Bloc Feminista de Tarragona.
Font: Diari Digital URV

lunya, on pertanyia l'Associació de Dones de Tarragona. La seva creació va ser impulsada per la necessitat de sumar esforços en les diverses campanyes i accions del moviment. La Coordinadora Feminista va tenir un paper fonamental en la dinamització del moviment a nivell local, organitzant trobades i manifestacions per visibilitzar les reivindicacions feministes. Va ser una de les primeres organitzacions en reclamar obertament l'avortament lliure i gratuït, posant el focus en la

manca de drets de les dones sobre el seu propi cos.

A Reus, la capital del Baix Camp, es té constància de la creació de l'**Agrupació Feminista de Reus**, impulsada pel PSUC a partir de 1976. Tot i que l'agrupació no va aconseguir una gran repercussió a la ciutat, durant els seus primers anys va organitzar diverses activitats públiques, com taules rodones a la ràdio amb motiu del 8 de març. A més, en col·laboració amb altres col·lectius com la Unió de Dones de Reus, el Bloc Feminista i l'Associació Catalana de la Dona, va coordinar una **Jornada de la Dona al pavelló de la Fira de Mostres**. Aquesta jornada va ser clau per enfortir l'agrupació, la qual va aconseguir llogar un local per dur a terme reunions i oferir serveis de planificació familiar.

Les mobilitzacions als barris van ser també un element central de la lluita feminista durant els anys 70. Al Camp de Tarragona, les vocalies de dones van tenir un paper actiu en la millora de les condicions de vida de les famílies treballadores. Un exemple destacat va ser la **creació d'una esco-**

CAMP DE TARRAGONA

la bressol al barri de la Floresta a la ciutat de Tarragona, autogestionada per les mares del barri davant la falta de llars d'infants municipals. Amb l'arribada de la democràcia, l'ajuntament de Tarragona va assegurar que aquest servei seria municipalitzat, però la promesa no es va complir fins que les mares i veïnes del barri van ocupar l'edifici de l'ajuntament com acte de protesta. Aquest tipus d'accions, que combinaven la lluita per les necessitats bàsiques amb les reivindicacions feministes, van ajudar a teixir una **xarxa sòlida de solidaritat i suport mutu entre les dones del Camp de Tarragona**.

L'associacionisme feminista va tenir un paper fonamental a Catalunya durant aquesta època, especialment a les àrees urbanes. Per aquest motiu, no es troba documentació sobre la formació d'associacions feministes en algunes zones de la vegueria del Camp de Tarragona, com el Priorat, la Terra Alta, l'Alt Camp i la Conca de Barberà. No obstant això, aquestes àrees van destacar per la seva participació activa en mobilitzacions a favor de la democràcia, especialment

en el marc del **sindicat Unió de Pagesos, on les dones van tenir un paper crucial**.

Durant aquest període, les feministes tarraconines també van participar en campanyes d'abast català i estatal, com les accions de protesta pel **dret al propi cos**. La Coordinadora Feminista i el Bloc Feminista de Tarragona van col·laborar en aquestes campanyes, que incloïen manifestacions i xerrades per sensibilitzar la societat sobre temes com l'avortament, la violència masclista i la necessitat d'una educació sexual no sexista. Aquestes accions van ser fonamentals per trencar el silenci social al voltant dels drets sexuals i reproductius.

Les activistes del Camp de Tarragona es van implicar també en les **lluites contra la violència masclista**, amb accions destacades com la **campanya "Nit de les llunes"**. Aquesta iniciativa, organitzada pel Bloc Feminista, tenia com a objectiu reivindicar el dret de les dones a caminar soles durant la nit sense por a ser agredides. La campanya va tenir un gran ressò i va posar sobre la taula la problemàtica de la violència de gènere, que

Jaci Molins

[...] Venien uns francesos i feien avortaments per aspiració. Em vaig quedar bastant horroritzada perquè, clar, les tècniques d'aspiració eren molt precàries."

fins aleshores havia estat àmpliament silenciada i normalitzada.

Un altre punt d'inflexió important va ser la implicació de les feministes en la **creació d'espais per a la formació i la difusió del feminisme**. Així, moltes d'elles van participar en l'organització de setmanes culturals dedicades a les dones, amb conferències, projeccions de cinema i debats. Aquests esdeveniments van contribuir a visibilitzar la lluita feminista i a expandir el seu discurs, arribant a més sectors de la societat.

En conclusió, el moviment feminista al Camp de Tarragona es va consolidar com una força social rellevant, capaç d'articular una agenda pròpia de demandes en l'àmbit dels drets sexuals i reproductius. Les seves accions, tant a nivell local com dins de campanyes més àmplies, van establir les bases per a les lluites feministes posteriors. Van posar sobre la taula i reivindicar drets silenciats durant el franquisme, com el dret a l'avortament, exposant la seva precarietat, les condicions de risc i la clandestinitat en què es practicava. Com explica Jaci Molins: "Una compan-

*ya em va demanar que l'acompanyés a uns avortaments que es feien en un domicili; venien uns francesos i feien avortaments per aspiració. Em vaig quedar bastant horroritzada perquè, clar, les tècniques d'aspiració eren molt precàries."*⁶ També van reclamar el dret a l'anticoncepció com a part fonamental d'una salut sexual lliure i segura. Jaci Molins descriu les dificultats: "Amb unes amigues vam anar a la Clínica de la Dexeus, a Barcelona, però aquella visita ens va costar com un ull de la cara... gairebé la meitat del sou era el preu de la visita. O sigui, que realment l'accessibilitat era molt precària i, tot i així, nosaltres érem més o menys privilegiades."⁷ Tot i que els **anticonceptius es van despenalitzar el 1978**, l'accés a aquests recursos seguia sent limitat per a moltes dones, generant discriminació, especialment per a les de menys recursos econòmics.

ELABORAT PER L'ASSOCIACIÓ DE DRETS SEXUALS I REPRODUCTIUS EN EL MARC DEL PROJECTE
GENEALOGIA FEMINISTA DELS DRETS SEXUALS I REPRODUCTIUS.

Recerca i elaboració **Laia Moreno Fernández** / Gràfica i il·lustracions **Mercè M. Tarrés** / Coordinació **Sílvia Aldavert**

L'Associació

✉ contacte@lassociacio.org

☎ 933 055 322

🌐 <https://lassociacio.org/>

📱 @lassociacio 📺 @lassociaciotsr

AMB EL SUPORT DE

